

Saldırgan Gerçekçilik ve Devlet Akı Ekseninde Türkiye Makro Gündem Analizi (Eylül 2025 - Eylül 2026)

Talha Nuri Yılmaz | 2026-09-24

Eylül 2025 - Eylül 2026 dönemini kapsayan Türkiye Makro Gündem Raporu, uluslararası ilişkiler disiplindeki "Saldırgan Gerçekçilik" (Offensive Realism) ve "Devlet Akı" (Raison d'État) teorik çerçeveleri merkeze alınarak hazırlanmıştır. Anarşik uluslararası sistemde devletlerin bekasını (survival) sağlamak için göreceli gücünü (relative power) maksimize etme zorunluluğuna odaklanan bu yaklaşımla, Türkiye'nin son bir yıllık stratejik hamlelerinin analizi aşağıda sunulmuştur.

1. İçsel Dengeleme (Internal Balancing) ve Güç Maksimizasyonu: Savunma Sanayii

Saldırgan gerçekçilik, devletlerin güvenlik ikilemini aşmak için öncelikle kendi askeri kapasitelerine (self-help) güvenmeleri gerektiğini söyler. 2025-2026 dönemi, Türkiye'nin savunma sanayiinde "tedarikçi/ortak" statüsünden "bölgesel hegemonik üretici" statüsüne geçişinin resmileştiği dönem olmuştur.

- Hava Hakimiyeti ve Otonomi:** 2026 yılı itibarıyla MMU KAAN projesinde altı prototipin seri üretimi için SSİK kararları alınmış ve yerli motor için Kritik Tasarım Gözden Geçirme (CDR) aşamasına geçilmiştir. İnsansız savaş uçağı Bayraktar KIZILELMA TSK envanterine resmen girerek, insanlı-insansız müşterek hava hareketi doktrinini operasyonel hale getirmiştir.
- Çok Katmanlı Güvenlik:** "Çelik Kubbe" hava savunma sisteminin entegrasyonu hızlanmış, denizlerde ise TCG Anadolu üzerinden kalkış yapabilen TB3'lerin teslimatıyla Mavi Vatan'ın caydırıcılık kapasitesi artırılmıştır.
- Jeoekonomik Bir Silah Olarak Savunma İhracatı:** 2025'te aşılın 10 milyar dolarlık savunma ihracatı barajı, 2026'da siyasi nüfuz devşirme aracına dönüşmüştür. Türkiye, ihraç ettiği sistemlerle alıcı ülkelerin güvenlik mimarilerine entegre olarak yapısal bir bağımlılık asimetrisi yaratmaktadır.

2. Yakın Çevre Stratejisi: Suriye, Irak ve Doğu Akdeniz'de Çatışma Yönetimi

Devlet akı, sınır ötesindeki güç boşluklarının rakip aktörler tarafından doldurulmasını engellemeyi emreder.

- Suriye:** 2025'te rejim dengelerinin sarsılmasının ardından Türkiye, Suriye'de birincil "güç komisyoncusu" (power broker) konumuna gelmiştir. 2026 stratejisi, yeni bir devlet inşası sürecini

desteklerken, YPG/PKK'nın bu güç boşluğundan faydalanmasını engellemek üzere "önleyici vuruş" ve saha konsolidasyonu üzerine kuruludur.

- Irak: Bağdat ile kurulan yeni güvenlik-ekonomi eksen (Kalkınma Yolu Projesi) kapsamında, Başika üssünün kontrolü, PKK unsurlarının Irak devlet aygıtı tarafından tasfiyesi karşılığında kademeli olarak devredilmiştir. Bu, askeri varlığın jeoekonomik ve diplomatik kazanca dönüştürülmesinin (trade-off) klasik bir örneğidir.
- Doğu Akdeniz: Türkiye'nin Levant havzasındaki askeri varlığı, İsrail'in genişlemeci politikalarına karşı bir dengeleme unsuru olarak sahada tutulmaktadır. Mavi Vatan doktrini, statükoyu koruma aracı olarak tavizsiz bir şekilde sürdürülmektedir.

3. Dışsal Dengeleme (External Balancing): "Mekke Savunma Paktı" ve İsrail Rekabeti

ABD'nin Orta Doğu'daki güvenlik şemsiyesinin zayıflaması ve bölgesel istikrarsızlık, Türkiye'yi yeni bir güvenlik mimarisi inşa etmeye itmiştir.

- Türkiye-Pakistan-Suudi Arabistan Üçgeni (Ağustos 2026): Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan arasında şekillenen bu pakt, bölgesel bir kolektif savunma maddesi içermektedir. Suudi sermayesi, Türk savunma-sanayi kapasitesi ve Pakistan'ın nükleer caydırıcılığının birleşimi, bölgede bağımsız bir kutup yaratma girişimidir.
- Türkiye-İsrail Soğuk Savaşı: İsrail'in Levant'taki askeri hamleleri, Türkiye tarafından doğrudan bir "beka" tehdidi (structural threat) olarak algılanmaktadır. İki ülke arasındaki gerilim, Doğu Akdeniz'de askeri angajmanların sınırında dolaşan sistemik bir jeopolitik rekabete dönüşmüştür.

4. Küresel Eksen Dengeleri: "Stratejik Salıncak Devlet" ve Çoklu Hizalanma

Saldırgan gerçekçiliğe göre ittifaklar kalıcı değil, çıkarlara dayalıdır. Türkiye'nin 2025-2026 dönemindeki "Çoklu Hizalanma" (Multi-alignment) stratejisi bu tezi doğrulamaktadır.

- NATO: Türkiye, 2026'da Batı güvenlik mimarisindeki "stratejik kapı tutucu" (gatekeeper) rolünü pekiştirmiştir.
- BRICS ve ŞİÖ: NATO üyeliğine rağmen Türkiye, BRICS'te "ortak ülke" statüsünü sürdürmekte ve Şanghay İşbirliği Örgütü'ne tam üyelik hedefini dillendirmektedir. Bu durum bir "eksen kayması" değil, küresel çok kutuplulukta pazarlık gücünü maksimize etme (hedging) stratejisidir.

5. Jeoekonomi ve Makroekonomik Kriz Yönetimi

Enerji tedarik zincirlerindeki kırılganlıklar ve küresel jeopolitik şoklar karşısında Türkiye'nin kriz yönetimi, "stratejik otonomi" ilkesine dayanmaktadır. Savunma sanayii ihracatı ve Kalkınma Yolu gibi lojistik koridorlar, ülkeye döviz girişini sağlayan ana arterler olarak makroekonomik stabilizasyona

hizmet etmektedir. Körfez ile kurulan Ekonomik İşbirliği Çerçevesi (2025 sonu), bölgesel değer zincirlerinin entegrasyonuna odaklanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

2025-2026 dönemi, Türkiye'nin uluslararası sistemin anarşik doğasını kabul ederek, Amerikan hegemonyasının gerilediği bir dünyada kendi bölgesel hegemonyasını inşa etmeye çalıştığı bir "güç tahkimi" yılıdır. Devlet aklı, bu dönemde ahlaki veya ideolojik saiklerden ziyade, salt reel politik çıkarlar ve kapasite artırımı (Offensive Realism) üzerinden hareket etmiştir.